Polonia

Mediacja to alternatywny sposób rozwiązywania sporów (ADR), w ramach którego mediator pomaga stronom sporu osiągnąć porozumienie.

Z kim należy się skontaktować?

W 2010 r. utworzono w Ministerstwie Sprawiedliwości merytoryczną komórkę zajmującą się problematyką mediacji - **Wydział ds. Pokrzywdzonych Przestępstwem i ds. Promocji Mediacji** w Departamencie Współpracy Międzynarodowej i Praw Człowieka. Obecnie w Ministerstwie Sprawiedliwości sprawami z zakresu mediacji zajmuje się **Wydział ds. Mediacji** w Departamencie Strategii i Funduszy Europejskich. Podstawowe informacje o działalności mediacyjnej znaleźć można w zakładce "Mediacje" na stronie Ministerstwa Sprawiedliwości.

Przez ostatnie lata Ministerstwo Sprawiedliwości zwraca szczególną uwagę na zagadnienia związane z rozwojem i popularyzacją mediacji oraz innych form ADR w Polsce, a także podnoszeniem efektywności działań całego wymiaru sprawiedliwości wraz z zapewnieniem lepszej jego dostępności dla obywateli.

W 2010 r. z inicjatywy Ministerstwa powołano **sieć koordynatorów ds. mediacji**. Natomiast od 2016 r. w strukturze sądów okręgowych w Polsce umocowano sędziów koordynatorów ds. mediacji.

W zakresie doradczym i opiniodawczym Minister Sprawiedliwości współpracuje **ze Społeczną Radą ds. Alternatywnych Metod Rozwiązywania Konfliktów i Sporów** (dalej jako Społeczna Rada ds. ADR - adres e-mail: adr_rada@ms.gov.pl), która odgrywa istotną rolę w zakresie propagowania idei mediacji i komunikacji pomiędzy administracją rządową, wymiarem sprawiedliwości a środowiskiem mediatorów.

Po raz pierwszy została powołana zarządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 1 sierpnia 2005 r. jako zespół doradczy Ministra do spraw szeroko rozumianej problematyki Alternatywnych Metod Rozwiązywania Sporów i Konfliktów. W dorobku prac Rady pierwszej kadencji znalazły się następujące dokumenty:

Kodeks Etyczny Mediatorów Polskich (maj 2008 r.).
Standardy Szkolenia Mediatorów (październik 2007 r.).
Standardy Prowadzenia Mediacji i Postępowania Mediacyjnego (czerwiec 2006 r.).

Społeczna Rada ds. ADR drugiej kadencji została powołana na mocy zarządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 kwietnia 2009 r. (zmienionego zarządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 1 lipca 2011 r.). Najważniejszym dokumentem opracowanym przez Radę tej kadencji są Założenia do zmian systemowych (marzec 2012 r.).

W dniu 2 marca 2015 r. Minister Sprawiedliwości powołał Społeczną Radę ds. Alternatywnych Metod Rozwiązywania Sporów trzeciej kadencji, a 18 czerwca 2019 r. czwartej kadencji, która 30 czerwca 2023 r. zakończyła swoją działalność. Najważniejszym dokumentem opracowanym przez Radę tej kadencji są Standardy Szkoleń Mediatorów.

W skład każdej kadencji Rady wchodzi zazwyczaj kilkunastu członków - sędziów, mediatorów, profesjonalnych pełnomocników oraz przedstawicieli nauki i administracji.

Kompetencje Rady dotyczą przede wszystkim opracowywania zaleceń w zakresie zasad funkcjonowania krajowego systemu alternatywnych metod rozwiązywania sporów, w szczególności mediacji, a ponadto:

Dostosowania systemu ADR do wymogów prawa unijnego;
Opracowania jednolitego modelu instytucji mediacji w polskim systemie prawa;
Upowszechniania standardów postępowania mediacyjnego;
Propagowania mechanizmów ADR, jako metod rozwiązywania konfliktów, wśród pracowników wymiaru sprawiedliwości, organów ścigania oraz w społeczeństwie;
Tworzenia warunków instytucjonalnych do rozwoju poszczególnych form ADR;
Podejmowania innych doraźnych przedsięwzięć na rzecz rozwoju mediacji w Polsce.

Istnieje także duża liczba organizacji pozarządowych i korporacyjnych, odgrywających ważną rolę w promowaniu mediacji . Organizacje te ustanawiają swoje własne normy w zakresie: szkoleń, wymogów stawianych kandydatom pragnącym zostać mediatorami, metod prowadzenia mediacji, standardów etycznych i dobrych praktyk zawodowych. Regulacje te mają charakter wewnętrzny i skierowane są tylko do mediatorów zrzeszonych w danej organizacji.

Do **najważniejszych stowarzyszeń** należą:

Polskie Centrum Mediacji,
Stowarzyszenie Mediatorów Rodzinnych,
Krajowe Stowarzyszenie Mediatorów,
Stowarzyszenie Mediatorzy Polscy,
Centrum Mediacji Partners Polska,
Stowarzyszenie #wartomediować.

Również korporacje zawodowe prowadzą zinstytucjonalizowaną działalność na rzecz promocji mediacji, a należą do nich m.in.:

Centrum Mediacji przy Naczelnej Radzie Adwokackiej.
Centrum Mediacji przy Krajowej Izbie Radców Prawnych.
Ośrodek Mediacyjny Stowarzyszenia Notariuszy Rzeczypospolitej Polskiej.

Organizacje pozarządowe, w zakresie swoich zadań statutowych, oraz uczelnie mogą prowadzić listy mediatorów. Informacje o listach i o ośrodkach przekazywane są prezesom sądów okręgowych.

W jakich dziedzinach dopuszcza się korzystanie z mediacji lub jest ona najbardziej rozpowszechniona?

Rozwiązanie sporu w drodze mediacji dopuszczalne jest w sprawach z licznych dziedzin. Zgodnie z prawem polskim z mediacji można skorzystać w następujących sprawach:

cywilnych
gospodarczych
z zakresu prawa pracy

z zakresu prawa rodzinnego
dotyczących nieletnich
karnych
sądowoadministracyjnych i innych.
Szczegółowe informacje dotyczące mediacji znajdują się w broszurach i ulotkach przygotowanych i dystrybuowanych przez Ministerstwo Sprawiedliwości.

Czy istnieją szczególne reguły, do których należy się zastosować?

Mediacja jest dobrowolną metodą rozwiązywania sporów i konfliktów, którą prowadzi się na podstawie:
Umowy o mediację (**mediacja pozasądowa**)
Postanowienia sądu kierującego do mediacji **(mediacja ze skierowania sądu**).
Jeśli strony nie wybiorą mediatora sąd jest uprawniony do wyznaczenia go z listy stałych mediatorów prowadzonej przez Prezesa Sądu Okregowego.
Mediacja jest uregulowana w kodeksie postępowania cywilnego, kodeksie postępowania karnego, kodeksie postępowania administracyjnego, w ustawie o postępowaniu w sprawach nieletnich, ustawie o kosztach sądowych w sprawach cywilnych i in. Ponadto wydane zostały akty rangi podustawowej, regulujące szczegółowo postępowanie mediacyjne w odniesieniu do określonych rodzajów spraw.
W przypadku **nieletnich** rozporządzenie reguluje:
Warunki, jakim powinny odpowiadać instytucje i osoby uprawnione do przeprowadzania postępowania mediacyjnego.
Sposób rejestracji instytucji i osób uprawnionych do przeprowadzania postępowania mediacyjnego.
Sposób szkolenia mediatorów.
Zakres i warunki udostępniania mediatorom akt sprawy.
Formę i zakres sprawozdania z przebiegu i wyników postępowania mediacyjnego.
Rozporządzenie w **sprawach karnych** określa:
Szczegółowy tryb przeprowadzania postępowania mediacyjnego.
Warunki, jakim powinny odpowiadać instytucje i osoby uprawnione do przeprowadzenia postępowania mediacyjnego.
Sposób powoływania i odwoływania instytucji i osób uprawnionych do przeprowadzenia postępowania mediacyjnego.
Zakres i warunki udostępniania akt sprawy instytucjom i osobom uprawnionym do przeprowadzenia postępowania mediacyjnego.
Formę i zakres sprawozdania z wyników postępowania mediacyjnego.
Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 20 czerwca 2016 r. w sprawie wysokości wynagrodzenia i podlegających zwrotom wydatków mediatora w postępowaniu cywilnym określa wysokości wynagrodzenia i podlegających zwrotowi wydatków mediatora w postępowaniu cywilnym (patrz poniżej – Jakie są koszty mediacji?).

Informacje i szkolenia

Podstawowe informacje o mediacji w Polsce, dokumenty i zalecenia wypracowane przez Społeczną Radę ds. ADR, wersje elektroniczne broszur, ulotek, informatorów i plakatów, które są przygotowywane i publikowane w celu promowania idei mediacji znajdują się na stronie internetowej Ministerstwa Sprawiedliwości.
Publikowane są tam również bieżące informacje na temat działań promujących mediację na poziomie ogólnokrajowym i regionalnym w ramach obchodów Międzynarodowego Dnia Mediacji . [Od 2008 w Polsce obchodzony jest Międzynarodowy Dzień Mediacji (MDM), a od 2013 Tydzień Mediacji.]
Zagadnienia mediacji są przedmiotem szkoleń w ramach aplikacji ogólnej, prokuratorskiej i sędziowskiej, a także ujęte są w programach szkoleń dla sędziów i prokuratorów prowadzonych w Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury.
Dla koordynatorów ds. mediacji zostały przeprowadzone, na zlecenie Ministerstwa Sprawiedliwości, szkolenia przygotowujące do pełnienia funkcji koordynatora ds. mediacji z zakresu: komunikacji, zarządzania zespołem ludzkim i współpracy z mediatorem.
Mediatorzy dokonują wyboru spośród szkoleń oferowanych przez ośrodki mediacyjne, uczelnie i inne podmioty.
Ministerstwo Sprawiedliwości prowadzi statystyki w zakresie mediacji z uwzględnieniem m. in.:
liczby spraw skierowanych przez sąd do mediacji,
liczby złozonych protokołów,
liczby zawartych ugód.

Jakie są koszty mediacji?

W sprawach o prawa niemajątkowe i w sprawach o prawa majątkowe, w których wartości przedmiotu sporu nie da się ustalić, wynagrodzenie mediatora za prowadzenie postepowania mediacyjnego wynosi za pierwsze posiedzenie 150 złotych, a za każde kolejne - 100 złotych, łącznie nie więcej niż 450 złotych.
W sprawach o prawa majątkowe wynagrodzenie mediatora wynosi 1% wartości przedmiotu sporu, jednak nie mniej niż 150 złotych i nie więcej niż 2000 złotych za całość postepowania.
Koszty mediacji w sprawach karnych (wynagrodzenie mediatora i zwrot wydatków związanych z przeprowadzeniem mediacji) ponosi Skarb Państwa.
Jeśli dojdzie do zawarcia ugody, która jest wynikiem mediacji, strona otrzyma zwrot 75% opłaty sądowej, którą zapłaciła wnosząc sprawę do sądu.
W przypadku mediacji pozasądowej, wysokość wynagrodzenia mediatora i zwrot jego wydatków wynikają z cennika ośrodka mediacyjnego lub strony uzgadniają je razem z mediatorem przed rozpoczęciem mediacji. Od ponoszenia kosztów mediacji strona nie może zostać zwolniona, nawet jeśli korzysta ze zwolnienia od kosztów sądowych. Mediator w obu rodzajach mediacji (sądowej i pozasądowej) może zrezygnować ze swojego wynagrodzenia.

Czy ugoda zawarta w wyniku mediacji może być egzekwowana?

W sprawach cywilnych jeżeli strony zawarły ugodę, zostaje ona dołączona do protokołu. Mediator informuje strony, że przez podpisanie ugody wyrażają zgodę na wystąpienie do sądu z wnioskiem o jej zatwierdzenie. Mediator przekazuje protokół wraz z ugodą do właściwego sądu oraz doręcza stronom odpis protokołu. Sąd niezwłocznie przeprowadza postępowanie, co do zatwierdzenia lub nadania klauzuli wykonalności dla ugody zawartej przed mediatorem.
Sąd odmówi zatwierdzenia ugody lub nadania jej klauzuli wykonalności w całości lub w części, gdy ugoda jest: sprzeczna z prawem lub zasadami współżycia społecznego albo zmierza do obejścia prawa, a atakże gdy jest niezrozumiała lub zawiera sprzeczności.
W sprawach cywilnych wszczęcie postępowania mediacyjnego nie przerywa biegu przedawnienia, jedynie go zawiesza.
W **sprawach karnych i nieletnich ugoda zawarta podczas mediacji nie zastępuje wyroku sądu ani nie jest dla sądu wiążąca, jednak** sąd powinien honorować jej treść w orzeczeniu kończącym postępowanie.
Warunkami ugody mogą być: przeproszenie, naprawienie szkody, zadośćuczynienie za wyrządzoną krzywdę, wykonanie pracy na cel społeczny, wykonanie świadczenia na rzecz pokrzywdzonego, wykonanie świadczenia na cel społecznych i inne.

Ostatnia aktualizacja: 11/10/2023

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwe państwo członkowskie. Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. Komisja Europejska nie przyjmuje żadnej odpowiedzialności w odniesieniu do danych lub informacji, które niniejszy dokument zawiera, lub do których się odnosi.

Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.